

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Therese Sunngren-Granlund : Veckans vits. Österbottens tidning 8.10.2017, s. 16.

PERSPEKTIV

THERESE SUNNGREN-
GRANLUND

**Bildkonstnär samt projektledare
på Novias forskning och utveckling**

Veckans vits

”Veckans vits” i sonens Kalle Anka-tidning gick så här:

– Om det här ska föreställa konst, så måste jag vara dum i huvudet! – Det ska föreställa konst.

Sonen förstod inte poängen och ville ha en förklaring. Han tolkade den nämligen som att man måste vara dum i huvudet för att förstå konst, medan jag förstod vitsen tvärtom; att den som inte förstår att det är konst är den som är dum i huvudet. Vilket ju naturligtvis inte är sant, varken det första påståendet eller det andra, men där kommer vi genast in på det som kan upplevas som problematiskt med konsten.

Måste man vara bevandrad inom konst för att kunna ta del av den? Om konsten känns obegriplig, konstig, kanske rentav skrämmande, är det då fel på konsten, konstnären eller betraktaren?

DET FINNS INTE en enda konstform som når alla människor. Inte ens Rembrandts målningar, Ingmar Bergmans filmer eller Astrids Lindgrens böcker tilltalar precis varenda en.

”Antalet tummar upp säger nödvändigtvis inte så mycket om kvaliteten.”

Dessutom är det också kulturellt betingat, det som vi här uppfattar som konst av hög kvalitet uppfattas nödvändigtvis inte som så i något annat sammanhang eller i en annan del av världen.

Därför kallas konsten ofta för elitistisk i vår populistiska tid. Vilket i sig är motsägelsefullt, för konsten och kulturen stäng-

er aldrig ute någon, för elitistiskt blir det ju först då när man med avsikt utesluter en viss grupp av människor. Snarare är det så att allt, även självklara saker som till exempel att se på tv eller cykla, blir elitistiska först när man inte är beredd att lära.

Är det ens eftersträvansvärt att alla skulle tycka om och ta till sig samma saker? I dag när vi är så beroende av gillamarkeringar på sociala medier är det lätt att få den föreställningen, men antalet tummar upp säger nödvändigtvis inte så mycket om kvaliteten.

Enligt Derek Thompson, författare och expert på popularitet, så är det både farligt och lättjefullt att blanda ihop begreppet kvalitet med ryktbarhet. Kvalitet, säger Thompson, höjer ribban från standarden, medan ryktbarhet ofta beror på ett gynnsamt händelseförlopp av tillfälligheter, spridning och makt. Det betyder dock inte att kvalitet och ryktbarhet är i ett motsatsförhållande.

DE FLESTA AV OSS kan nämna ett eller flera riktigt kända konstverk, som till exempel "Mona Lisa" av Leonardo da Vinci, "Skriet" av Edvard Munch, "Nattvakten" av Rembrandt, eller ur ett inhemskt sammanhang; Hugo Simbergs "Dödens trädgård" och Ferdinand von Wrights "Stridande tjäder-tuppar", men få av oss kan svara på varför just de här målningarna blivit så kända och folkkära framom alla tusentals andra, minst lika bra konstverk av minst lika begåvade konstnärer.

Hur kommer det sig att de har bibehållit sin popularitet genom alla år? Svaret är förstås att de innehar konstnärlig kvalitet, men också att de genom att de blivit reproducerade så många gånger blivit bekanta, rentav familjära för oss. Genom att de återgetts i böcker, som pussel, på t-skjortor och så vidare så har de fått en spridning också utanför konstkontexten. Alla är vi barn av vår egen tid och samtidskonstens uppgift har alltid varit att utmana, bryta ny mark och vara sin tids tolk, därför känns den kanske också ibland som obegriplig och svår. Vi känner den helt enkelt inte ännu. Impressionisterna väckte också anstöt på sin tid, men i dag är det ingen som ifrågasätter kvaliteten i Monets näckrosmålningar.

Kanske missade sonen och jag poängen med vitsen i Kalle Anka, men det finns ingen värdering i att inte förstå, det finns ingen som vet och kan allt. Om man däremot avfärdar allt som man inte förstår så sätter man en värdering i det.

Tänk så många intressanta samtal och insikter vi skulle gå miste om vi bara nöjde oss med att alltid tycka lika, alltid trycka på samma gilla-knappar, istället för att reflektera själva och våga ifrågasätta.

Å andra sidan så behöver man inte alltid förstå sig på och veta allt, vissa saker kanske till och med är intressantare så, vi vet till exempel ännu inte varför "Mona Lisa" ler, men skulle da Vincis målning fortfarande vara lika spännande om vi visste?